

Research Paper

Exploring Factors Influencing Women's Entrepreneurship in Rural Cooperatives of South Khorasan Province

Javad Mikaniki* : Associated Professor in Department of Geography, Birjand University, Birjand, Iran.

Mohamad Eskandari Sani: Associated Professor in Department of Geography, Birjand University, Birjand, Iran

Narges Khedmati: MA in Department of Geography, Birjand University, Birjand, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2024/06/29

Accepted: 2024/10/21

PP: 91-100

Use your device to scan
and read the article
online

Keywords: Women's Entrepreneurship, Empowerment, Rural Women's Cooperatives, South Khorasan.

Abstract

This study investigates the factors influencing women's entrepreneurship in rural cooperatives in South Khorasan Province, Iran. The research is applied in terms of its purpose and descriptive-analytical in terms of its research method. It employs a cross-sectional survey design and utilizes quantitative data. The research population encompasses active cooperatives engaged in women's rural cooperatives' entrepreneurship in South Khorasan Province. A total of 16 rural women's cooperatives operates in the region, with 11 being semi-active and only 5 fully active. Utilizing exploratory factor analysis, four primary factors emerged from the 68 questionnaire items: individual-psychological, educational-promotional, economic, and social. To examine the structural pattern of factors influencing women's entrepreneurship in rural cooperatives in South Khorasan Province, structural equation modeling (SEM) was conducted using Smart PLS software. The results indicate that among the four paths modeled, only the educational-promotional factor significantly influences the level of entrepreneurship, with a path coefficient of 0.264. The remaining modeled paths are not statistically significant. Consequently, the findings suggest that in the current context of the examined model, only the educational-promotional factor exerts a meaningful impact on entrepreneurship.

Citation: Mikaniki, J., Eskandari sani, M, & Khedmati, N. (2025). **Exploring Factors Influencing Women's Entrepreneurship in Rural Cooperatives of South Khorasan Province**, *Journal of Regional Planning*, 15(57), 91-100

DOI: 10.82597/jzpm.2025.1210506

* **Corresponding author:** Javad Mikaniki, **Email:** javadmikaniki@birjand.ac.ir, **Tel:** +989151613778

Extended Abstract

Introduction

Women's entrepreneurship in rural cooperatives plays a vital role in empowering women and promoting economic growth in various regions. Rural cooperatives provide opportunities for women's economic participation, skill development, and social advancement, helping to improve their incomes, self-confidence, and overall quality of life. By offering education, support, and a platform for collective action, these cooperatives strengthen women's capacities and contribute to gender equality and sustainable development. Despite challenges related to social norms and institutional barriers, women engaged in cooperative entrepreneurship often experience economic, social, psychological, and organizational empowerment, which shows the resilience and effectiveness of these community-based initiatives. This study seeks to identify the key factors that influence women's entrepreneurship in rural cooperatives in South Khorasan Province. It focuses on five active women's cooperatives in the region — Alzahra Mod, Khrashhad, Narjes Alghorat, Mehr Afarin Sarayan, and Sarcheh Tazian — which together include 1,382 members. These cooperatives illustrate the significant role that rural women's entrepreneurship plays in supporting local economies and creating better livelihoods for women and their families. By understanding the factors that enable or hinder women's entrepreneurial activities in these cooperatives, this research aims to highlight practical pathways to strengthen rural women's participation in economic development and community well-being. Overall, rural cooperatives are important mechanisms for empowering women, enhancing their social status, and building more resilient and equitable rural communities.

Methodology

In terms of its nature, the current research is of the type of exploratory quantitative research, and in terms of its purpose, it is placed in the field of applied research. The statistical population includes 1382 women members of active rural women's cooperatives in South Khorasan province, which included five

participations among the 16 cooperatives in the province.

The data collection tool was a researcher-made questionnaire consisting of 68 items on the Likert scale. According to the nature and approach of the research, the exploratory factor analysis technique in the Spss software environment and the Smart pls software have been used to examine the structural pattern between the influencing factors on the entrepreneurship of rural women's cooperatives in South Khorasan.

Results and Discussion

The rotated matrix of factor loadings of each of the variables was extracted in 4 factors, which shows that the first factor (personal-psychological), the second factor (educational-promotional), the third factor (economic), and the fourth factor extracted (social) because the article is too long to avoid mentioning the tables. Factors affecting the entrepreneurship of rural women's cooperatives include four individual factors - psychological, economic, social, educational, and promotional.

Since the average of the individual-psychological factor is close to 4, it can be concluded that, according to most people, these factors greatly influence the entrepreneurship of rural women's cooperatives. To analyze the relationship between the factors influencing women's entrepreneurship in rural cooperatives, the level of entrepreneurship was measured in the form of 10 items. Spearman's correlation test was used to examine the relationship between the level of entrepreneurship and the factors influencing entrepreneurship in rural women's cooperatives. Table 4 is stated. According to the mentioned table, regarding the relationship between the variable of entrepreneurship rate and the influencing factors on the entrepreneurship of rural women's cooperatives, since it is <0.05 in all the investigated relationships, it can be concluded that the variable of the entrepreneurship level has a positive and significant relationship with the influencing factors. It has the establishment of rural women's cooperatives.

Conclusion

Literature related to entrepreneurship policies leads to the development of women entrepreneurs. Entrepreneurship policies are

supposed to focus on the entrepreneur and, therefore, are directed to encourage socially and economically productive activities by individuals to perform independent activities in business. However, the implementation of policies should be aimed at meeting the needs of entrepreneurs, such as business advice, training, access to capital, and programs - also in the cooperative sector, which is considered collective work. It is necessary to increase the rate of entrepreneurship and economic growth. However, it is insufficient, which of course requires the quality of growth, sustainability, inclusiveness, inclusion, and gender equality. With these interpretations, entrepreneurial policies and policies of small and medium cooperative companies should both seek to create two different types of effects on the economy. First, they improve the performance of economic factors from a gender perspective. Achieving the goal of women's entrepreneurship policy requires effective and inclusive participation that can address the policies and institutional constraints that currently prevent or exclude most women small entrepreneurs from accessing public goods and business opportunities. Achieving women's economic empowerment requires the right policies, a comprehensive approach, and long-term commitment, and specific gender perspectives must be integrated into the design of the policy scene and planning. In South Khorasan women's cooperatives, the influencing factors on women's

entrepreneurship in rural cooperatives were identified, including four "personal-psychological" "educational-promotional", "economic", and "social" factors. The individual-psychological factor has the highest factor load, which shows the importance of this factor in tending to entrepreneurial activities. The results of Spearman's test to investigate the relationship between entrepreneurship and the factors influencing the entrepreneurship of rural women's cooperatives showed that the variable of entrepreneurship has a positive and significant relationship with the factors influencing the entrepreneurship of rural women's cooperatives. In the end, structural equation modeling through smart PLS software to examine the structural pattern of influencing factors on the entrepreneurship of rural women's cooperatives in South Khorasan showed that only the path of the educational-promoting factor to entrepreneurship is significant and the rest of the paths drawn in this model are not significant. Considering the importance of extension training in the process of entrepreneurship, it is suggested to strengthen the educational and extension infrastructures for effective training in the field of entrepreneurship of rural women. It can be concluded that education is more necessary in South Khorasan, especially in traditional geographical areas, and the suggestions are based on this.

فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۵، شماره ۵۷، بهار ۱۴۰۴
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://sanad.iau.ir/journal/jzpm>

فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه ریزی منطقه‌ای	
ردیف	عنوان مقاله
۱	واکاوی عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی خراسان جنوبی
۲	...
۳	...
۴	...
۵	...
۶	...
۷	...
۸	...
۹	...
۱۰	...
۱۱	...
۱۲	...
۱۳	...
۱۴	...
۱۵	...
۱۶	...
۱۷	...
۱۸	...
۱۹	...
۲۰	...
۲۱	...
۲۲	...
۲۳	...
۲۴	...
۲۵	...
۲۶	...
۲۷	...
۲۸	...
۲۹	...
۳۰	...
۳۱	...
۳۲	...
۳۳	...
۳۴	...
۳۵	...
۳۶	...
۳۷	...
۳۸	...
۳۹	...
۴۰	...
۴۱	...
۴۲	...
۴۳	...
۴۴	...
۴۵	...
۴۶	...
۴۷	...
۴۸	...
۴۹	...
۵۰	...

مقاله پژوهشی

واکاوی عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی خراسان جنوبی

جواد میکانیکی*: دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.
محمد اسکندری ثانی: دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.
نرگس خدمتی: کارشناس ارشد گروه جغرافیا، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی می‌پردازد و از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش پژوهش نیز در زمره پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی قرار می‌گیرد. از نظر نحوه اجرا و زمان گردآوری داده‌ها پیمایشی و مقطعی و از نظر ماهیت داده‌ها کمی است. جامعه تحقیق این پژوهش شامل تعاونی‌های فعال در زمینه کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی است در مجموع ۱۶ تعاونی زنان روستایی در این محدوده تعداد ۱۱ تعاونی به صورت نیمه فعال و فقط ۵ تعاونی به صورت فعال به کار خود ادامه می‌دهند. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی از میان ۶۸ گویه موجود در پرسش‌نامه که در ارتباط با این موضوع مطرح شده است که چهار عامل اصلی: فردی - روان شناختی، آموزشی - ترویجی، اقتصادی و اجتماعی شناسایی شد که در بررسی الگوی ساختاری عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی به وسیله مدل‌یابی معادلات ساختاری از طریق نرم‌افزار smart PLS این نتیجه حاصل شده که از میان چهار مسیر ترسیم شده چهار عامل (فردی - روان شناختی)، (آموزشی - ترویجی)، (اقتصادی)، (اجتماعی) به سمت میزان کارآفرینی فقط مسیر عامل (آموزشی - ترویجی) به میزان کارآفرینی با ضریب تأثیر ۰/۲۶۴ معنی‌دار است و بقیه مسیرهای تعیین شده در داخل معنادار نیست. پس نتیجه می‌گیریم که در مدل بررسی شده در شرایط کنونی، فقط عامل (آموزشی - ترویجی) بر روی کارآفرینی تأثیر معناداری دارد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۳۰
شماره صفحات: ۹۱-۱۰۰

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

کارآفرینی زنان، توانمندسازی، تعاونی‌های زنان روستایی، خراسان جنوبی

استناد: میکانیکی، جواد؛ اسکندری ثانی، محمد و خدمتی، نرگس (۱۴۰۴). واکاوی عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی خراسان جنوبی. فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه‌ای، ۱۵(۵۷)، ۹۱-۱۰۰.

DOI: 10.82597/jzpm.2025.1210506

مقدمه

مناطق روستایی و جامعه ساکن در آن به ویژه زنان، در کشورهای در حال توسعه از منظر توسعه اقتصادی با چالش‌های متعددی از قبیل مهاجرت جوانان و گاهی ازهم پاشیدگی خانواده‌ها بدلیل سطح بالای بیکاری، پیری جمعیت، خروج منابع مالی و سرمایه، نارسایی زیر ساخت‌ها، ضعف شبکه‌های بازاری و تجاری، ضعف فناوری و دانش تولید، مدیریت نامناسب و سطح پایین بهره‌وری عوامل تولید، شکل‌گیری نامناسب و ضعیف سرمایه و نظایر آن مواجه هستند که در کنار سوانح طبیعی به ناپایداری توسعه منجر می‌شود. از این رو ضرورت دارد تا مقوله کارآفرینی در این مناطق بیشتر مورد توجه قرار گیرد. کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی نقش مهمی در توانمندسازی زنان و تقویت رشد اقتصادی در مناطق مختلف دارد. مطالعات جهانی در کشورهای مختلف مانند ترکیه (Özyücel, 2023)، ساحل عاج (ZIÄ, 2023) و مراکش (Elhoussain et al, 2021) بر تأثیر مثبت تعاونی‌های زنان بر وضعیت اقتصادی و توانمندسازی اعضای آن تأکید می‌کند. تحقیقات همچنین بر اهمیت عواملی مانند خانواده، گروه‌های اجتماعی و شایستگی‌های کارآفرینی در افزایش مشارکت و موفقیت زنان در کارآفرینی تعاونی تأکید می‌کند.

در نظریه‌های توسعه روستایی از کارآفرینی روستایی به عنوان راهکاری مناسب برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی در مناطق روستایی در جهت تغییر الگوی زندگی کنونی، کاهش شکاف شهر و روستا، ایجاد برابری اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی یاد می‌شود. درعین حال کارآفرینی ابزاری مهم برای رسیدن به توسعه پایدار به شمار می‌رود (فرجی سبکبار و همکاران، ۱۳۹۰). در متون توسعه، از کارآفرینی به عنوان بازسازماندهی ساختار اقتصاد روستایی نام برده می‌شود. کارآفرینان روستایی به دنبال شناسایی فرصت‌های جدید، نوآوری و خلاقیت در فعالیت‌های کشاورزی و غیرکشاورزی، کاربری اراضی و استفاده بهینه، تنوع و نوآوری از منابع روستایی در جهت کسب سود بیشتر هستند.

تعاونی‌های روستایی با فراهم کردن فرصت‌هایی برای رشد اقتصادی، پیشرفت اجتماعی و توسعه مهارت، نقش مهمی در توانمندسازی زنان دارند. مطالعات از مناطق مختلف مانند ساحل عاج (ZIÄ, 2023)، هند (Bhaskar, 2022) و اندونزی (Gijanto, 2023) تأثیر مثبت کارآفرینی تعاونی بر توانمندسازی زنان را برجسته می‌کند. این تعاونی‌ها نه تنها درآمد زنان را از طریق فعالیت‌هایی کارآفرینانه محلی افزایش می‌دهند بلکه به عزت نفس، روابط بین فردی و رفاه کلی آنها نیز کمک می‌کنند. با وجود چالش‌های موجود در ساختارهای اجتماعی و دولتی، زنان در تعاونی‌ها توانمندسازی اقتصادی، روانی، اجتماعی و سازمانی را تجربه می‌کنند (Rupall, 2022) و انعطاف پذیری و اثربخشی این ابتکارات را در تقویت توانمندسازی زنان نشان می‌دهند (Neeti, 2022). تعاونی‌های روستایی به عنوان مکانیسم‌های حیاتی برای پیشبرد برابری جنسیتی و اهداف توسعه پایدار عمل می‌کنند. علاوه بر این، ادغام فناوری‌های اطلاعاتی و سیستم عامل‌های تجارت الکترونیک به عنوان یک راه بالقوه برای توسعه و حمایت بیشتر از تعاونی‌های زنان در مناطق روستایی، ارائه فرصت‌های جدید برای رشد و دسترسی به بازار شناسایی شده است. با استفاده از این بینش‌ها و ارائه حمایت کافی، کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی می‌تواند به رشد خود ادامه دهد و به توانمندسازی فردی و توسعه جامعه کمک کند.

تعاونی‌ها یکی از نهادهای اقتصادی در جامعه‌اند که موجبات به کارگیری توان و استعداد‌های فکری و مالی پراکنده و جزئی افراد را فراهم می‌کنند و تلاش‌های فردی، اجتماعی و همگانی را در قالب یک تشکل منسجم می‌سازند و با مدنظر قراردادن منافع جمعی، از حرکت‌های سودجویانه افراد خاص جلوگیری می‌کنند. به عبارتی بخش تعاون بهترین بستر برای پرورش و پیشرفت کارآفرینان است و تعاونی‌ها می‌توانند روحیه کارآفرینی را در افراد تقویت کنند و نقش مهمی را در شکوفایی ویژگی‌های مثبت آنان داشته باشند (رحیمی، ۱۳۸۷). مجموعه شرایط و مقتضیات جامعه و برنامه‌ها و اهداف مشترک میان مقوله کارآفرینی و تعاون ارتباط راهبردی بین این دو مقوله اساسی را اجتناب ناپذیر می‌سازد. به علاوه، مزایای نسبی که هر کدام از این مقوله‌ها دارند باعث هم افزایی عظیمی در راه دستیابی به اهداف مشترک می‌شود. بنابراین، بخش تعاون باید تمام تلاش و امکانات خود را بر توانمندی‌ها و وظایف اصلی خود، یا همان کارآفرینی و مهارت‌های بیکاری، متمرکز کند.

توسعه کارآفرینی در قالب تعاونی‌ها بستگی به عوامل برون سازمانی (سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دولت) و درون سازمانی (حاکمیت تفکر پویا و کارآفرینانه و قدردانی از ایده‌های خلاق) دارد. در شرکت‌های تعاونی روستایی زنان، آنان با خودتکایی بر توانمندی‌های خود که طی سال‌ها نادیده گرفته شده است، ظرفیت‌ها و قابلیت‌های خویش را به منصفه ظهور می‌رسانند و تعاونی‌ها را تبدیل به صحنه تبلور کارآفرینی می‌نمایند. شرکت‌های تعاونی روستایی زنان به واسطه اهداف زیر به صورت مستقیم و غیرمستقیم در توسعه کارآفرینی نقش مهمی دارند (آراستی، ۱۳۸۵).

اشتغال‌زایی برای زنان جویای کار، توسعه فرهنگ تشکل‌های زنان روستایی، مشارکت در امر تولید محصولات کشاورزی و دامی، بهره‌برداری بهینه در زمینه خدمات‌رسانی به زنان روستایی کم‌درآمد و استفاده از تسهیلات بانکی و سرمایه‌گذاری برای تعداد از زنان

روستاییان جمله اقدامات لازم برای تحقیقش موثر مشارکتی زنان در عرصه های مختلف اقتصادی و اجتماعی است. طبق گزارش نیروی کار مرکز آمار ایران، در سال ۱۴۰۲ نرخ مشارکت زنان حدود ۱۴ درصد بوده که حدود یک پنجم نرخ مشارکت مردان است. این آمار برای استان خراسان جنوبی ۱۷ درصد است. این نرخ پایین از مشارکت اقتصادی جامعه زنان را در نظام تصمیم گیری و سیاست گذاری بیشتر به حاشیه خواهد کشاند. بر همین اساس و به منظور شناخت و درکی جامع نسبت به زمینه ها و عوامل ایجاد و توسعه فعالیت های کارآفرینانه زنان در نواحی روستایی، پژوهش حاضر در تلاش برای شناسایی واکاوی عوامل مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی خراسان جنوبی است. طبق اطلاعات کسب شده از سازمان تعاونی روستایی استان خراسان جنوبی تعداد ۱۶ تعاونی زنان روستایی در محدوده جغرافیایی استان مجوز فعالیت دارند که تعداد ۱۱ تعاونی در حالت نیمه فعال و ۵ تعاونی دیگر در زمینه کارآفرینی روستایی فعالیت مؤثر دارند تعاونی های فعال در این زمینه شامل تعاونی های: الزهرا مود با ۶۳۶ عضو، خراشاد با ۳۰۰ عضو، نرجس القورات با ۲۸۲ عضو، مهرآفرین سرایان با ۱۰۰ عضو و سرچاه تازیان با ۶۴ عضو (مجموعاً ۱۳۸۲ عضو) هستند. تحقیق حاضر در پی شناسایی عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان روستایی خراسان جنوبی در حوزه زنان روستایی این محدوده است.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

دیدگاه های کارآفرینی

دیدگاه های مختلفی در خصوص مفهوم کارآفرینی وجود دارد که مختصراً بیان می شود:

(الف) دیدگاه خصوصیات شخصی: کارآفرین فردی است که ویژگی های مخاطره پذیری، رهبری و انگیزش را داشته و می تواند بحران ها را حل کند. به عقیده شومپتر، کارآفرینان، رهبران و نقش آفرینان اصلی در فرایند تخریب خلاق هستند. از نظر نایت، یک کارآفرین فردی است که سرمایه گذاری های نامطمئن را پذیرفته و از ترس و عدم اطمینان اجتناب می کند. به نظر پیتز دراکر، کارآفرین فردی است که همواره به دنبال تغییر است که به آن پاسخ داده و از آن به عنوان یک فرصت بهره گیرد. یک کارآفرین از نظر هاگن اقتصاددانی است که تلاش می کند سودش را با نوآوری و درگیر شدن در حل مسائل به حداکثر برساند (مقیمی و احمدپور داریانی، ۱۳۸۷).

(ب) دیدگاه فرایندی: در این دیدگاه، کارآفرینی فرایند سودآوری از ترکیبات جدید، منحصربه فرد و ارزشمند منابع در یک محیط نامطمئن است و به تنهایی نمی تواند در شخص متجلی شود، بلکه مستلزم فرصت ها و تقاضاهای محیطی است. به عبارت دیگر کارآفرینی فرایند آفرینی از طریق تشکیل مجموعه منحصربه فردی از منابع، به منظور استفاده از فرصت ها است. کارآفرینی فرایندی پویا برای خلق ارزش افزوده است، این ارزش را افرادی ایجاد می کنند که ریسک های بزرگی را در زمینه کسب و کار، زمان یا تعهد کاری برای فراهم آوردن ارزشی جهت یک محصول یا خدمت به جان می خورند (امانیان، ۱۳۹۴). به طور کلی از دیدگاه فرایندی، کارآفرینی به معنای شناسایی و بهره برداری مستمر از فرصت های محیطی از طریق تولید محصول جدید و منحصربه فرد با به کارگیری منابع مادی و انسانی و نیز پذیرش مخاطرات (مالی و روحی و اجتماعی) منطقی آن به منظور کسب و حفظ مزیت رقابتی در دنیای رقابت شدید امروزی است (حضرتی، ۱۳۸۹).

(ج) دیدگاه فعالیت ها: از این منظر، کارآفرینان فرصت های سودآور را درک می کنند و فعالیت هایی را برای رفع نیازهای ارضا نشده ابداع یا آنچه در حال انجام شدن است، به طور مؤثرتری انجام می دهند و در واقع کارآفرینی فعالیتی هدفمند جهت تحقق نوآوری، حفظ و توسعه یک کسب و کار جدید محسوب می شود.

کارآفرینی زنان

زنان در ورود و موفقیت در کارآفرینی با چالش های متعددی از جمله انگ جنسیتی، کمبود آموزش و مهارت (Bharadwaj, 2023)، محدودیت های اقتصادی، مسائل مالی (Anandhi, 2022)، مسئولیت های خانوادگی و انتظارات اجتماعی مواجه هستند (Sascha, 2022). تبعیض بر اساس جنسیت، دسترسی محدود به منابع مالی، و مبارزه برای ایجاد تعادل بین کار و زندگی خانوادگی، موانع مهمی برای کارآفرینانی زنان محسوب می شود. به علاوه، تصویر تاریخی زنانگی به عنوان عنصر سازگار در مقابل مردان، منجر به این شده است که زنان فاقد ویژگی های رهبری تلقی شوند و مانع پیشرفت آنها در دنیای کسب و کار شود (Malebo, 2022).

هنجارهای اجتماعی با ایجاد موانع و چالش هایی که مانع پیشرفت کارآفرینان زن می شود، به طور قابل توجهی بر موفقیت کارآفرینان زن تأثیر می گذارد. تحقیقات نشان می دهد که کلیشه ها و هنجارهای جنسیتی می تواند زنان کارآفرین را به درونی کردن نقش ها و بازی در نقش ها با استانداردهای مردانه، و سایر موانع سوق دهد. در مناطقی از دنیا همانند هند که نگرش های اجتماعی نسبت به کارآفرینی زنان منفی است، زنان به دلیل درک جنسیتی مبتنی بر زبان و تبعیض بوروکراتیک با موانعی مواجه می شوند (Santosh, 2023). علاوه بر این، مسائل فرهنگی، عدم حمایت و نقش های جنسیتی، کارآفرینان زن را در بخش های مختلف، از جمله گردشگری در خاورمیانه و منجمله ایران، محدود می کند. علاوه بر این، تأثیر هنجارهای اجتماعی کارآفرینی زنان در گروه های قومی هر کشور (مثال تفاوت های قوم بلوچ و کرد)

نیز متفاوت است و به همین علت است که آموزش کارآفرینی و فعالیت‌های کسب و کار به شدت بومی شود و در همزمان به پرداختن به شیوه‌های فرهنگی برای تقویت توسعه کارآفرینی زنان تأکید شود (Dianne, 2021). یکی از مواردی که شاید کمتر به صورت عینی در خصوص کسب و کار زنان بدان توجه می شود بحث انتظارات اجتماعی است که به طور قابل توجهی بر تصمیمات کارآفرینان زن با شکل دادن به درک آنها از محیط کسب و کار و تأثیرگذاری بر رفتار آنها تأثیر می گذارد. مطالعات نشان می دهد که نگرش‌های اجتماعی نسبت به کارآفرینی زنان، که در ساختارهای زبانی و تفاوت‌های جنسیتی درک شده منعکس می شود، می تواند به عنوان موانعی برای ورود زنان به سرمایه‌گذاری‌های کسب و کار عمل کند (Santosh, 2023).

از این رو راهکارهای همانند سیاست‌گذاری برای مقابله با هنجارهای اجتماعی، ایجاد فرصت‌های آموزشی، دسترسی به منابع مالی و بودجه، و از همه مهم‌تر آگاهی را برای حمایت از زنان در کارآفرینی ارائه می شود (Shamsoddini & Dehghani, 2024). از این رو در بسیاری از جوامع اعتقاد بر آن است که تلاش برای توانمندسازی زنان کارآفرین برای افزایش برابری جنسیتی و تقویت رشد اقتصادی در جوامع در سراسر جهان بسیار مهم است.

برای حمایت بهتر از زنان در اکوسیستم کارآفرینی، چندین استراتژی کلیدی را می توان براساس یافته‌های مقالات تحقیقاتی اجرا کرد. اولاً، پرداختن به سوگیری‌های جنسیتی و فرصت‌های متنوع‌سازی برای افزایش برابری در اکوسیستم‌های کارآفرینی بسیار مهم است (Daniela, 2023). ارائه حمایت خانواده و حمایت از شبکه‌های اجتماعی از عوامل اساسی در کاهش شکاف جنسیتی در موفقیت کارآفرینی است (Manuela, 2023). به علاوه، ارائه برنامه‌های حمایتی و راهنمایی مناسب که به طور خاص برای زنان کارآفرین طراحی شده‌اند، می تواند به طور قابل توجهی بر مسیرهای مالی آنها تأثیر بگذارد (Pauline, 2022). زنانی که اکوسیستم‌های کارآفرینی خود را ایجاد می کنند، از پیوندهای سرمایه اجتماعی، توسعه سرمایه انسانی، مکانیسم‌های تأمین مالی جایگزین و فناوری دیجیتال استفاده می کنند، همچنین می توانند فعالیت‌های تجاری و موفقیت کلی خود را افزایش دهند (Anastacia, 2022). در نهایت، ترویج تنوع تیمی و اطمینان از تجارب گروهی با کیفیت می تواند تأثیر مثبتی بر مشارکت کارآفرینان زن در برنامه‌های شتاب‌دهنده ها بگذارد و در نهایت اقدامات و نیات کارآفرینانه آنها را تقویت کند (Neumeyer, 2022).

یکی از برنامه های موفق در دنیا برای کارآفرینی زنان در خصوص انتقال آگاهی، تجربیات، شبکه های ارتباطی داشتن مربی است. برنامه‌های مربیگری با تحریک جاه‌طلبی‌های کارآفرینی، ارائه پشتیبانی و افزایش نتایج یادگیری، نقش مهمی در سود بردن کارآفرینان زن ایفا می کنند. تحقیقات بر اهمیت مربیگری در تأثیرگذاری بر گرایش کارآفرینی دانشجویان دختر و ادغام آن در آموزش عالی تأکید می کند و نیاز به مربیگری رسمی برای تحریک جاه‌طلبی‌های کارآفرینی را برجسته می کند. علاوه بر این، راهنمایی برای زنان کارآفرین حیاتی در نظر گرفته می شود، به طوری که راهنمایی همتایان در کمک به موفقیت آنها بسیار مهم است (Pragathi, 2023 & Saurabh, 2022). علاوه بر این، داشتن یک مربی زن برای زنان در کسب و کار بسیار مهم است، زیرا اثربخشی آموزش را افزایش می دهد و حمایت ضروری را در کنار تشویق خانوادگی فراهم می کند (Alison, 2022). به طور کلی، برنامه های مربیگری به کارآفرینان زن راهنمایی، الگوهای نقش و شبکه هایی را ارائه می دهد که برای مسیر کارآفرینی و موفقیت آنها ضروری است.

کارآفرینی زنان در ایران به دلیل محدودیت‌های نهادی که در فعالیت‌های کارآفرینی با آن مواجه هستند، حائز اهمیت است. نخست آنکه تاب‌آوری و عزم آنان را در غلبه بر این چالش‌های جامعه تقویت می کند. دوم کارآفرینان زن در ایران نه تنها ارزش اقتصادی ایجاد می کنند، بلکه با تلاش‌های کارآفرینانه خود ارزش‌های ذهنی را برای خانواده‌های خود به ارمغان می آورند. سوم کارآفرینی زنان نقش مهمی در شکل‌دهی پویایی‌های مثبت درون خانواده، تأثیرگذاری بر رفاه اعضای خانواده و تأثیرگذاری بر نگرش نسبت به زنان در خانواده دارد (Makizadeh, 2022).

در همین زمینه Emon و همکاران در مقاله‌ای با عنوان ابعاد توسعه کارآفرینی در بنگلادش در سال ۲۰۲۴ به این نتیجه رسیده‌اند سه قشر سیاست‌گذاران، محققان و ذی نفعان تأثیر کلیدی بر روند کارآفرینی دارند (Emon & Nipa, 2024).

Woldesenbet و همکاران در سال ۲۰۲۴ در مطالعه ای تحت عنوان دستور کار آینده کارآفرینی زنان در آفریقا نشان می دهند که چگونه چگونه بافت خانواده، شیوه‌های مرسوم، فقر و شکاف روستایی - شهری و رسمی/غیررسمی، به طور قابل توجهی تجربه کارآفرینی و عملکرد شرکت زنان کارآفرین آفریقایی را شکل داده و با آن تعامل می کنند (Woldesenbet & etc. 2024).

Corrêa و همکاران در سال ۲۰۲۴ در مطالعه دیگری تحت عنوان نیز نشان داده اند که در کشورهای آسیایی در کارفرینی زنان بیشتر تمرکز بر حوزه اجرایی است تا حوزه قانونگذاری است و این مساله سبب شده است که آژانس‌های کارآفرینی زنانه در کشورهای جنوب شرق آسیا به ویژه از بخش رسمی و دولتی عمدتاً جلوتر باشند (Corrêa & etc. 2024).

Chen و همکاران در مقاله‌ای عنوان کارآفرینی خانگی در مناطق روستایی چین به این نتیجه رسیده‌اند که کارآفرینی نه تنها به ایجاد شغل، درآمدزایی و فرصت‌های اقتصادی و مسائل بازار مربوط می‌شود، بلکه با نوعی احساس در جهان همراه با خودسازی و داستان‌های زندگی مرتبط است و زنان کارآفرین در چین از اعتبار خود در جهت مقابله با نابرابری جنسیتی استفاده می‌کنند (Chen & etc, 2024).

فیروزآبادی و همکاران در سال ۱۳۹۷ در مقاله‌ای تحت عنوان تعاونی‌های زنان روستایی، پتانسیلی برای کارآفرینی اجتماعی (مطالعه موردی: تعاونی زنان روستایی مهر آفرین ارم - شهرستان پاکدشت) به این نتیجه رسیده‌اند که مسئله اجتماعی در این تعاونی، در سطح یک، اشتغال‌زایی برای کارآفرین و در سطح دو، حل مسائل اقتصادی اجتماع محلی، توان‌افزایی گروه‌هایی که فاقد درآمدند، برخورداری از رویکرد منفعت‌رسانی به زنان روستایی سرپرست خانوار و عضوگیری از زنان بدسرپرست و خودسرپرست بوده است. حسینی و لشکرآرا در سال ۱۳۹۳ در مقاله‌ای به شناسایی عوامل موثر بر توسعه مهارت‌های کارآفرینی در تعاونی‌های زنان روستایی استان فارس پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بین عوامل روان‌شناختی، آموزشی، اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و سیاست‌گذاری با توسعه مهارت‌های کارآفرینی رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. همچنین رابطه بین متغیرهای عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت‌های کارآفرینی در سطح ۹۵ درصد مثبت و معنی‌دار شده است. منفرد در سال ۱۳۹۵ نیز در تحقیقی به زمینه‌یابی تشکیل تعاونی‌های زنان و بررسی مشکلات حضور زنان در تعاونی‌ها (مورد مطالعه: استان بوشهر) پرداخت است مطالعه ایشان نشان می‌دهد که مسائل و مشکلات زنان در تعاونی‌ها شامل مشکلات خانوادگی، فرهنگی، اجتماعی؛ مشکلات اداری؛ مشکلات مالی و اقتصادی است. از دید زنان مقررات دست‌وپاگیر و بوروکراسی اداری مانع مشارکت آنان در فعالیت‌های تعاونی است؛ اما از دید مدیران آشنا نبودن جامعه و خصوصاً زنان با فرهنگ تعاون مانع مشارکت زنان است. از دید مدیران مشکلات خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی و از دیدگاه زنان عضو تعاونی‌ها مشکلات اداری در تعاونی‌ها مهم‌تر هستند.

مواد و روش تحقیق

تحقیق حاضر از حیث ماهیت از نوع پژوهش‌های کمی با رویکرد اکتشافی است و از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی - تحلیلی مبتنی بر گردآوری داده‌ها با استفاده از تکمیل پرسش‌نامه است. به‌طوری‌که، پس از استخراج شاخص‌ها و تدوین گویه‌ها با استفاده از مبانی نظری تحقیق، پرسش‌نامه در قالب طیف ۵ سطحی لیکرت به شرح جدول تدوین شد. به‌منظور تعیین روایی گویه‌های پرسش‌نامه، از نظرات متخصصین مرتبط استفاده شده است. به‌منظور سنجش پایایی گویه‌ها از روش پیش‌آزمون و تکمیل ۳۰ پرسش‌نامه استفاده شد که مقدار آن باتوجه به آلفای کرونباخ به میزان ۰.۸۵ محاسبه گردید. جامعه آماری شامل ۱۳۸۲ زن عضو تعاونی‌های فعال زنان روستایی استان خراسان جنوبی است که مشتمل بر پنج تعاونی از میان ۱۶ تعاونی موجود در استان بوده است. فرایند نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه متمرکز بر جامعه آماری در مرحله اجرای پرسش‌نامه از نوع تصادفی - طبقه‌ای است حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۸۰ نفر برآورد شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته مشتمل بر ۶۸ گویه در طیف لیکرت بوده است. باتوجه به ماهیت و رویکرد تحقیق از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی در محیط نرم‌افزار spss و از نرم‌افزار smart pls جهت بررسی الگوی ساختاری بین عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی بهره گرفته شده است.

بحث و یافته‌های تحقیق

متغیرهای تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی در قالب پرسش‌نامه محقق ساخته با ۶۸ متغیر تنظیم شد و جهت دسته‌بندی این متغیرها و استخراج عوامل از تحلیل عاملی اکتشافی بهره گرفته شد نتایج کفایت نمونه‌گیری باتوجه به مقدار آزمون کایزر - مایر (kMO = ۰/۹۷۳) و آزمون بارتلت امکان استفاده از روش تحلیل عاملی توجیه‌پذیر می‌سازد.

جدول ۱- شاخص KMO و آزمون بارتلت برای بررسی کفایت نمونه و ارتباط بین متغیرها

شاخص	مقادیر
شاخص KMO	۰/۹۷۳
آماره کای اسکور آزمون بارتلت	۲۰۵۳۱/۷۵۲
درجه آزادی	۲۳۷۸
مقدار معنی‌داری (Sig)	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق ۱۴۰۲

جدول (۲) واریانس تبیینی عوامل مؤثر بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی را نشان می‌دهد. بر اساس مقادیر ویژه متغیرها در این جدول نتیجه می‌شود که از میان متغیرهای وارد شده به تحلیل عاملی فقط چهار متغیر دارای مقادیر ویژه بیشتر از یک هستند و در تحلیل باقی می‌مانند و بقیه متغیرهایی که مقدار ویژه آنها کمتر از ۱ است از تحلیل خارج می‌شوند.

بر اساس مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش و توجه به واریانس تجمعی نسبی نتیجه می‌شود، عوامل ۱، ۲، ۳ و ۴ که در تحلیل باقی مانده‌اند، ۸۳/۰۴۴ درصد از واریانس متغیرها را توضیح می‌دهند. لازم به توجه است که در چرخش عامل‌های باقی مانده، درصد واریانس که توسط این چهار متغیر تبیین می‌شود ثابت است ولی بر خلاف مرحله بدون چرخش، که در آن عامل اول درصد بیشتری از واریانس (۷۶/۳۴۵ درصد) را شامل می‌شود در هنگام چرخش عامل‌ها هر یک از عوامل استخراج شده نسبت تقریباً یکسانی از تغییرات را توضیح می‌دهد. بنابراین بر اساس درصد واریانس عوامل استخراج شده بعد از چرخش، عامل اول ۳۱/۸۶۵ درصد، عامل دوم ۲۶/۷۵۹ درصد، عامل سوم ۱۲/۸۸۴ درصد و عامل چهارم ۱۱/۵۴۵ درصد از کل واریانس متغیرها را شامل می‌شود.

جدول ۲- واریانس تبیینی عوامل مؤثر بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی

مؤلفه	مقادیر ویژه عوامل استخراجی			مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش		
	مجموع	درصد واریانس	درصد تجمعی	مجموع	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	۵۱/۹۱۵	۷۶/۳۴۵	۷۸/۳۴۵	۲۱/۶۶۲	۳۱/۸۵۶	۳۱/۸۵۶
۲	۱/۷۶۴	۲/۵۹۴	۷۸/۹۳۹	۱۸/۱۹۶	۲۶/۷۵۹	۵۸/۶۱۶
۳	۱/۵۸۱	۲/۳۲۵	۸۱/۲۶۴	۸/۷۶۱	۱۲/۸۸۴	۷۱/۴۹۹
۴	۱/۲۱۰	۱/۷۸۰	۸۳/۰۴۴	۷/۸۵۰	۱۱/۵۴۵	۸۳/۰۴۴
۵	۰/۸۸۶	۱/۳۰۳	۸۴/۳۴۷			

منبع: یافته‌های تحقیق ۱۴۰۲

ماتریس چرخیده شده بارهای عاملی هر یک از متغیرها در ۴ عامل استخراج شد که نشان می‌دهد عامل اول (فردی - روانشناختی) عامل دوم (آموزشی - ترویجی)، عامل سوم (اقتصادی) دارند و عامل چهارم استخراج شده (اجتماعی) دارند که به دلیل طولانی شده مقاله از ذکر جداول خوداری شده است. عوامل تأثیر گذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی شامل چهار عامل فردی - روانشناختی، اقتصادی، اجتماعی، آموزشی ترویجی است. در جدول ۳ شاخص‌های توصیفی مربوط به این عوامل بیان شده است. از آنجایی که میانگین مربوط به عامل فردی - روانشناختی نزدیک به ۴ است، می‌توان نتیجه گرفت از نظر اکثریت افراد این عوامل بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی در حد زیاد تأثیر گذار است. در مورد عوامل اقتصادی، اجتماعی، آموزشی ترویجی از آنجایی که میانگین آن‌ها نزدیک ۳ است می‌توان نتیجه گرفت از نظر اکثریت افراد این عوامل بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی در حد متوسط تأثیر گذار است.

جدول ۳- شاخص‌های توصیفی مربوط به عوامل تأثیر گذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی

عوامل تأثیر گذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی	میانگین	انحراف معیار	میان	چولگی	کشیدگی
فردی - روان شناختی	۳/۵۳	۱/۰۹	۳/۹۵	-۱/۳۶	۰/۷۳
اقتصادی	۳/۲۳	۰/۹۹	۳/۶۰	-۱/۱۶	۰/۴۳
اجتماعی	۳/۴۱	۱/۰۸	۳/۷۸	-۱/۱۷	۰/۳۴
آموزشی ترویجی	۳/۳۷	۱/۱۱	۳/۸۳	-۱/۱۳	۰/۱۱

منبع: یافته‌های تحقیق ۱۴۰۲

جدول ۴- نتایج آزمون اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین میزان کارآفرینی و عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی

Sig	ضریب همبستگی	متغیر
۰/۰۰۰	۰/۸۱۸	(کارآفرینی) - (عامل فردی - روان شناختی)
۰/۰۰۰	۰/۸۲۱	(کارآفرینی) - (عامل آموزشی - ترویجی)
۰/۰۰۰	۰/۸۳۲	(کارآفرینی) - (عامل اقتصادی)
۰/۰۰۰	۰/۷۶۲	(کارآفرینی) - (عامل اجتماعی)

منبع: یافته های تحقیق ۱۴۰۲

با اینکه ضریب همبستگی، میزان رابطه میان متغیرها را نشان می دهد، اما از میزان تغییر در متغیر وابسته، زمانی که چندین متغیر مستقل به طور همزمان بر آن اثر می گذارند، اطلاعاتی ارائه نمی کند، بنابراین برای بررسی روابط کلی متغیرها از مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شد. در این بخش نتایجی که از طریق نرم افزار smart PLS به دست آمده است را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهیم.

جدول ۵ شاخص های روایی، پایایی و نیکویی برازش را برای مدل عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی های زنان روستایی خراسان جنوبی حاصل از خروجی نرم افزار اسمارت پی. ال. اس نشان می دهد. در این جدول مشاهده می شود که مقدار شاخص AVE (میانگین واریانس استخراج شده) بیشتر از ۰/۵ است. همچنین شاخص های پایایی ترکیبی (CR) و آلفای کرونباخ (CA) در مورد متغیرها بیشتر از ۰/۷ است.

شاخص نیکویی برازش مدل (GOF)، سازش بین کیفیت مدل ساختاری و مدل اندازه گیری شده را نشان می دهد و برابر است با: $GOF = \sqrt{R^2} \times \sqrt{AVE}$ که در آن $\sqrt{AVE}$ و R^2 میانگین AVE و R Square است. بالا بودن مقدار GOF از ۰/۵ برازش مدل را نشان می دهد. که مشاهده می شود که این مقدار بیشتر از ۰/۵ است.

جدول ۵- شاخص های روایی، پایایی و برازش مدل

GOF	$\sqrt{R^2}$	$\sqrt{AVE}$	CA	R Square	CR	AVE	متغیرهای پنهان
۰/۵۷۳	۰/۶۹۷	۰/۸۲۲	۰/۸۱۲	-	۰/۷۷۹	۰/۶۸۴	عامل فردی - روان شناختی
			۰/۸۰۵	-	۰/۷۵۲	۰/۶۴۸	عامل آموزشی - ترویجی
			۰/۷۸۴	-	۰/۷۵۶	۰/۶۶۷	عامل اقتصادی
			۰/۸۴۵	-	۰/۸۰۰	۰/۷۳۵	عامل اجتماعی
			۰/۷۶۴	۰/۶۹۷	۰/۷۵۱	۰/۶۴۲	میزان کارآفرینی

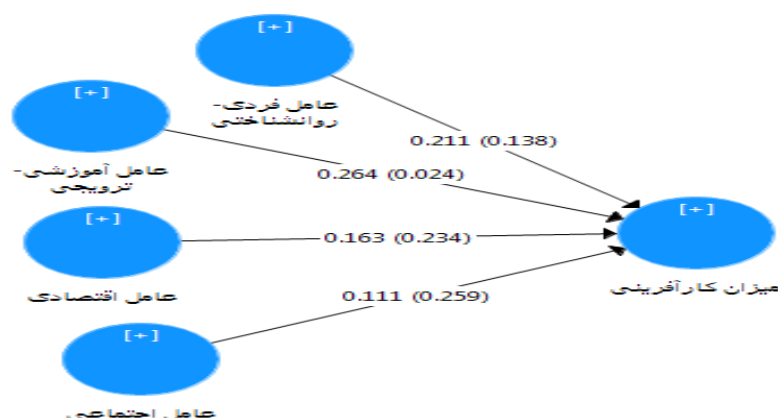
منبع: یافته های تحقیق ۱۴۰۲

برای آزمون مدل تحقیق و بررسی رابطه بین متغیرها از مدل سازی معادلات ساختاری در نرم افزار اسمارت پی. ال. اس و اعداد معناداری p-value استفاده شده است. در صورتی که مقدار p-value کمتر از ۰/۰۵ شود، نشان از رابطه بین سازه ها در سطح اطمینان ۹۵٪ است.

نمودار شماره ۱ نشان دهنده ضرایب مسیر و مقادیر p-value است که بر این اساس به غیر از مسیر "عامل آموزشی - ترویجی" به "میزان کارآفرینی" بقیه مسیرهای تعیین شده مقدار p-value بیشتر از ۰/۰۵ است بنابراین فقط "عامل آموزشی - ترویجی" به "میزان کارآفرینی" معنادار است و بقیه مسیرهای تعیین شده در داخل مدل معنادار نیست پس نتیجه می شود که در مدل بررسی شده فقط عامل آموزشی - ترویجی بر روی میزان کارآفرینی تأثیر معناداری دارد.

جدول ۶- ضرایب مسیر و مقادیر معنی داری

P values	t	ضریب مسیر	مسیر
۰/۱۳۸	۱/۴۵۳	۰/۲۱۱	(عامل فردی - روان شناختی) ← (کارآفرینی)
۰/۰۳۴	۲/۲۶۶	۰/۲۶۴	(عامل آموزشی - ترویجی) ← (کارآفرینی)
۰/۲۳۴	۱/۲۹۷	۰/۱۶۳	(عامل اقتصادی) ← (کارآفرینی)
۰/۲۵۹	۱/۱۲۵	۰/۱۱۱	(عامل اجتماعی) ← (کارآفرینی)

نمودار (۱) ضرایب مسیر و مقادیر p-value

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

دستیابی به اهداف توانمند سازی زنان مستلزم کارآفرینی آنان و مشارکت مؤثر و فراگیری است که بتواند محدودیت‌های نهادهای را که اکثر کارآفرینان کوچک را از دسترسی به کالاهای عمومی و فرصت‌های تجاری محروم می‌کند، برطرف سازد. دستیابی به توانمندسازی اقتصادی زنان نیازمند سیاست‌های مناسب با رویکردی جامع و تعهدی بلندمدت است. بهبود فضای کارآفرینی زنان در ایران به شرایط و الزاماتی نیاز دارد تا فرصت‌های توسعه را برای زنان کارآفرین فراهم کند. این الزامات عبارت‌اند از: ثبات سیاسی و اجتماعی؛ زیرساخت فیزیکی؛ ثبات اقتصاد کلان؛ سیستم مالی کارآمد؛ بازار رقابتی؛ تغییر در بخش خصوصی، سیاست حمایتی و دسترسی به منابع و خدمات پشتیبانی. در همه اقتصادهای موفق، کارآفرینان برای رشد، ایجاد شغل و پیشرفت اجتماعی و توسعه کسب‌وکارهای کوچک به این الزامات نیاز دارند. بنابراین، دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی باید تلاش‌های خود را قوی‌تر به کار گیرند تا مطمئن شوند که زنان کارآفرین، به‌ویژه در مناطق روستایی، به‌خوبی حمایت و تقویت می‌شوند.

نتایج مطالعه حاضر در زمینه شناخت عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان در تعاونی‌های روستایی استان خراسان جنوبی نشان داد شامل چهار عامل "فردی - روان‌شناختی" و "آموزشی-ترویجی"، "اقتصادی"، "اجتماعی" شناسایی شد. عامل فردی - روان‌شناختی دارای بیشترین بار عاملی بوده است که نمایانگر اهمیت این عامل در گرایش به فعالیت‌های کارآفرینی است. نتایج آزمون اسپیرمن جهت بررسی رابطه بین کارآفرینی و عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی نشان داد که متغیر کارآفرینی رابطه مثبت و معناداری با عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی دارد. مدلیابی معادلات ساختاری از طریق نرم‌افزار smart PLS جهت بررسی الگوی ساختاری عوامل تأثیرگذار بر کارآفرینی تعاونی‌های زنان روستایی خراسان جنوبی نشان داد که فقط مسیر عامل آموزشی - ترویجی به کارآفرینی معنادار است و بقیه مسیرهای رسم شده در این مدل معنادار نیست. باتوجه به اهمیت آموزش‌های ترویجی در فرایند کارآفرینی پیشنهاد می‌شود زیرساخت‌های آموزشی و ترویجی برای آموزش مؤثر در زمینه کارآفرینی زنان روستایی تقویت شود. باتوجه به یافته‌های تحقیق پیشنهادهای ذیل ارائه می‌گردد:

- ۱- از آنجایی که جامعه مخاطب بزرگسال می‌باشند و عمدتاً دارای فرزندان تحصیل کرده هستند، دوره‌های آموزشی با حضور مادران و فرزندان تدوین شود تا کار تیمی و جمعی تعاونی بیشتر نمود داشته باشد. در عین حال دوره‌های آموزشی و ترویجی بصورت کارگاهی و عملی تشکیل شود.
- ۲- تاکید بر دوره‌های آموزشی در زمینه کارآفرینی اجتماعی که با روحیه و خصیه‌های زنانه همسو است و می‌تواند به توانمندی اجتماعی زنان و مشارکت مؤثر آنها در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی منجر شود.
- ۳- ترویج اشتراک دانش و یادگیری هم‌تا به هم‌تا: تشویق تبادل دانش و فرصت‌های یادگیری هم‌تا به هم‌تا در میان زنان کارآفرین در تعاونی‌های روستایی برای ایجاد و تقویت شبکه مشارکتی و حمایتی.
- ۴- تقویت مکانیسم‌های حمایت مالی: حمایت مالی مؤثر، مانند طرح‌های اعتبارات خرد و کمک‌های بلاعوض هدفمند جهت دسترسی زنان کارآفرین به منابع مالی در راستای ایجاد کسب و کارهای کوچک خانگی.
- ۵- تحقیقات و سیاست‌های آینده به ویژه در برنامه‌ها و اسناد فرادستی و استانی باید فرصت‌های سرمایه‌گذاری در حال تحول و گسترده را در چارچوب محیط کارآفرینی دیجیتالی برای کمک به پیشرفت کسب‌وکارهای تحت رهبری زنان مد نظر قرار دهند.

References

- Alison, Theaker. (2022). Enabling Women Entrepreneurs in a Rural Context through Mentoring. [doi: 10.5465/ambpp.2022.11235abstract](https://doi.org/10.5465/ambpp.2022.11235abstract)
- Amanian Bidkhti, P., & Sadeghi Nia, S. (2015). The role of rural cooperatives in income generation and increasing investment in the handicraft sector (Case study: Handmade carpet cooperatives in Khorasan Razavi province). *Rural Research & Planning*, 4(3), 101–113. <https://doi.org/10.22067/jrrp.v4i3.41870> [In Persian]
- Anandhi, G. (2022). A Study on Challenges and Problems Faced by Women Entrepreneurs. *Technoarete Journal on Accounting and Finance*, [doi: 10.36647/tjaf/02.04.a004](https://doi.org/10.36647/tjaf/02.04.a004)
- Anastacia, Mamabolo., Reitumetse, Lekoko. (2021). Entrepreneurial ecosystems created by woman entrepreneurs in Botswana. *South African Journal of Business Management*, [doi: 10.4102/SAJBM.V52I1.2228](https://doi.org/10.4102/SAJBM.V52I1.2228)
- Arasti, Z. (2006). Iranian women entrepreneurs: Socio-cultural structures affecting the creation of entrepreneurial businesses. *Women in Development & Politics*, 4(1-2), 93–119. https://jwdp.ut.ac.ir/article_19209.html?lang=fa [In Persian]
- Bharadwaj, R. (2023). The Challenges and Performance of Female-Owned Entrepreneurial Firms and Management Strategies. *Advances in Logistics, operations, and management science book series*, [doi: 10.4018/978-1-6684-7509-6.ch003](https://doi.org/10.4018/978-1-6684-7509-6.ch003)
- Bhaskar, Kumar, Kakati., Sanjeeb, Kakoty. (2022). Role of Women's Cooperative in Empowering Women: A Study in Jharkhand. [doi: 10.21844/16202115109](https://doi.org/10.21844/16202115109)
- Chen, Z., & Barcus, H. R. (2024). The rise of home-returning women's entrepreneurship in China's rural development: Producing the enterprising self through empowerment, cooperation, and networking. *Journal of Rural Studies*, 105, 103156.
- Corrêa, V. S., Lima, R. M. D., Brito, F. R. D. S., Machado, M. C., & Nassif, V. M. J. (2024). Female entrepreneurship in emerging and developing countries: A systematic review of practical and policy implications and suggestions for new studies. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 16(2), 366-395.
- Daniela, Freund., Karla, Boluk. (2023). Exploring the gendered tourism entrepreneurial ecosystem in Barcelona and responses required: a feminist ethic of care. *Journal of Sustainable Tourism*, [doi: 10.1080/09669582.2023.2207780](https://doi.org/10.1080/09669582.2023.2207780)
- Diana, Garcia-Quevedo. (2022). How gender norms impact growth-oriented female entrepreneurs. *Entrepreneur & Innover*, [doi: 10.3917/entin.049.0060](https://doi.org/10.3917/entin.049.0060)
- Einali, J. (2024). Evaluation of the role of entrepreneurship and economic development in rural areas, case study: Zanjan-Takestan axis villages in Zanjan province. *Regional Planning*, 14(53), 45-60. [doi: 10.30495/jzpm.2024.31461.4191](https://doi.org/10.30495/jzpm.2024.31461.4191) [In Persian].
- Elhoussain, Bouichou., Tahirou, Abdoulaye., Khalil, Allali., Abdelghani, Bouayad., Aziz, Fadlaoui. (2021). Entrepreneurial Intention among Rural Youth in Moroccan Agricultural Cooperatives: The Future of Rural Entrepreneurship. *Sustainability*, [doi: 10.3390/SU13169247](https://doi.org/10.3390/SU13169247)
- Emon, M. H., & Nipa, M. N. (2024). Exploring the Gender Dimension in Entrepreneurship Development: A Systematic Literature Review in the Context of Bangladesh. *Westcliff International Journal of Applied Research*, 8(1), 34-49.
- Faraji Sabkbar, H. A., Badri, S. A., Sejasi Gheydari, H., Sadeghlou, T., & Shahdadhajeh Asgari, A. (2011). Prioritizing rural entrepreneurship development using the PROMETHEE technique (Case study: Houmeh Dehestan, Central District, Khodabandeh County, Zanjan Province). *Human Geography Research*, 43(75), 53–68. https://journals.ut.ac.ir/article_24486.html [In Persian]
- Firoozabadi, S. A., Imani Jajarmi, H., & Dabbaghi, H. (2018). Rural women's cooperatives: A potential for social entrepreneurship (Case study: Mehr Afarin Eram Rural Women Cooperative, Pakdasht County). *Women in Development & Politics*, 16(1), 149–173. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2018.238461.1007241> [In Persian]
- Gijanto, Purbo, Suseno., Nataliningsih, Nataliningsih. (2023). The Role of Women's Cooperatives as an Institution to Empower Women in Supporting the Achievement of the SDGs. *International Journal of Ethno-sciences and Education Research*, [doi: 10.46336/ijeer.v3i2.418](https://doi.org/10.46336/ijeer.v3i2.418)
- Hazrati, M., Majidi, B., & Rahmani, B. (2010). Identifying the factors affecting the success of agricultural cooperatives in developing the rural economy of the Central District of Khodabandeh County. *Cooperation & Agriculture*, 21(3), 89–109. <https://sid.ir/paper/93676/fa> [In Persian]
- Hosseini, T., & Lashgarara, F. (2014). Identifying factors affecting the development of entrepreneurial skills in rural women's cooperatives in Fars Province. *Agricultural Extension & Education Research*, 7(2), 13–33. <https://sanad.iau.ir/Journal/jaeer/Article/825989> [In Persian]
- Makizadeh, Vahid (2022). Iranian women entrepreneurs: creating household value through entrepreneurship. [doi: 10.4337/9781789901375.00022](https://doi.org/10.4337/9781789901375.00022)

- Malebo, Mulaudzi., Chris, Schachtebeck. (2022). Challenges faced by female entrepreneurs: The South African learner transport industry case. *International Journal of Research In Business and Social Science*, [doi: 10.20525/ijrbs.v11i5.1883](https://doi.org/10.20525/ijrbs.v11i5.1883)
- Manuela, Hermeziu. (2023). How to erase gender differences in entrepreneurial success? Look at the ecosystem. *Journal of business research*, [doi: 10.1016/j.jbusres.2022.113320](https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113320)
- Moghimi, S. M. and Ahmadpour Dariani, M. (2008). Entrepreneurship Education in Iran SMEs Iran: Needs and Alternatives. *Journal of Entrepreneurship Development*, 1(1), 205-445. https://jed.ut.ac.ir/article_22442.html?lang=fa[In Persian].
- Monfared, N. (2016). Survey of women,s cooperatives Establishment and investigating the problems of women in cooperatives (Case Study: Bushehr). *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 3(1), 17-33. <https://doi.org/10.22069/jead.2016.2920>[In Persian].
- Neeti, Chaudhari., Anurag, Srivastava. (2022). An analytical study related to women dairy cooperatives in gujarat. Towards excellence, [doi: 10.37867/te140332](https://doi.org/10.37867/te140332)
- Neumeyer , X. (2022). Inclusive High-Growth Entrepreneurial Ecosystems: Fostering Female Entrepreneurs' Participation in Incubator and Accelerator Programs. *IEEE Transactions on Engineering Management*, [doi: 10.1109/tem.2020.2979879](https://doi.org/10.1109/tem.2020.2979879)
- Özyücel, Mostafa (2023) .The Role of Women's Cooperatives in Local Development: Search of Yalvaç Pisidia Antiokheia Women Entrepreneurs Cooperative. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, [doi: 10.21076/vizyoner.1190188](https://doi.org/10.21076/vizyoner.1190188)
- Pauline, Gibard., Marie-Christine, Chalus-Sauvannet. (2022). Contributions of entrepreneurial support in the understanding and financing of women entrepreneurs: Comparison between a gendered and a mixed incubator. *Journal of the International Council for Small Business*, [doi: 10.1080/26437015.2021.1970493](https://doi.org/10.1080/26437015.2021.1970493)
- Pragathi,B., G., Rishitha, V., Ujjwal,, Ch., Pranathi, , & M., Gopi. (2023). The Role of Mentoring for Women Entrepreneurs. [doi: 10.5772/intechopen.109422](https://doi.org/10.5772/intechopen.109422)
- Ramlogan,R.,&Rigby,J. (2012).The Impact and Effectiveness of Entrepreneurship Policy. *Conference: Nesta Working Paper* No. 1 3/01
- Rupall, Joshi. (2022). Contribution on empowerment by women cooperatives in sudurpaschim province. *International journal of engineering applied science and technology*, [doi: 10.33564/ijeast.2022.v07i08.012](https://doi.org/10.33564/ijeast.2022.v07i08.012)
- Santosh, Devlina, Kumar, Sahu. (2023). Bureaucratic and Societal Determinants of Female-Led Microenterprises in India. *Administrative Sciences*, [doi: 10.3390/admsci13030068](https://doi.org/10.3390/admsci13030068)
- Shamsoddini, A. and Dehghani, F. (2024). Assessment of the Impact of Community-Based Tourism on the Economic, Social, and Cultural Empowerment of Women (Case Study: Coastal Villages of Bushehr Province). *Spatial Planning*, 14(2), 125-162. [doi: 10.22108/sppl.2024.138517.1738](https://doi.org/10.22108/sppl.2024.138517.1738)[In Persian].
- Woldesenbet Beta, K., Mwila, N. K., & Ogunmokun, O. (2024). A review of and future research agenda on women entrepreneurship in Africa. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 30(4), 1041-1092.
- ZIÃ (2023), Cooperative entrepreneurship and autonomization of rural women in cote d'ivoire. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, [doi: 10.1142/s1084946723500036](https://doi.org/10.1142/s1084946723500036).